

## Wyrok z dnia 20 września 2001 r., II CKN 271/99

**Informacja o tym, jakie świadczenie otrzymał wystawca weksla od wekslobiorcy za wręczony mu weksel, nie narusza zakazu przewidzianego w art. 101 pkt 2 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (Dz.U. Nr 37, poz. 282).**

*Sędzia SN Marian Kocon (przewodniczący)*

*Sędzia SN Maria Grzelka (sprawozdawca)*

*Sędzia SN Kazimierz Zawada*

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Ż. Zakładów Przemysłu Spirytusowego „P.” w Ż. przeciwko Markowi W., Jerzemu R. i Krystynie P. o zapłatę kwoty 199 646,00 zł, po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej w dniu 20 września 2001 r. na rozprawie kasacji powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 9 września 1998 r.

uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu za instancję kasacyjną.

### Uzasadnienie

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Wojewódzkiego w Skierniewicach, mocą którego uchylony został nakaz zapłaty zobowiązujący pozwanych do zapłaty solidarnie powodowi kwoty 199 646 zł z odsetkami i kosztami procesowymi, a powództwo oddalone. Sąd Apelacyjny podzielił ocenę Sądu Wojewódzkiego co do tego, że weksel, na który powoływał się powód, był nieważny.

W kasacji powód zarzucił naruszenie prawa materialnego – art. 1, 101 i 102 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (Dz.U. Nr 37, poz. 282 – dalej "Pr.weksl.") przez błędną wykładnię wyżej wymienionych przepisów i wnosił o jego

uchylenie, jak również o uchylenie wyroku Sądu Wojewódzkiego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

W sprawie było bezsporne, że powód zawarł z pozwanym Markiem W. i Agnieszką P. umowę sprzedaży wyrobów spirytusowych. Jednym z postanowień tej umowy było zobowiązanie się strony kupującej do wniesienia zabezpieczenia wekslowego. Bezspornym też było, że powód otrzymał weksel *in blanco* wystawiony przez pozwanego Marka W. i poręczony przez pozwanych Krystynę Ewę P. i Jerzego R. wraz z oświadczeniem wekslowym, z którego wynikało, że wystawca składa do dyspozycji powoda weksel *in blanco* z własnego wystawienia i upoważnia powoda do jego wypełnienia do wysokości sumy należności podstawowej z tytułu odebranych wyrobów spirytusowych, odsetek za nieterminowe regulowanie zobowiązań i opłaty skarbowej. Weksel został przez powoda wypełniony przez wpisanie m.in. kwoty 199 646 zł oraz wyrazów „za pobrane wyroby spirytusowe”. W zaskarżonym wyroku Sąd Apelacyjny przyjął, że wzmianka „za pobrane wyroby spirytusowe” stanowiła tzw. klauzulę informacyjną, odnoszącą się wprost do podstawowego stosunku prawnego będącego przyczyną wystawienia weksla pozwalającą ustalić zarówno rodzaj towaru objętego umową między wystawcą i wierzycielem wekslowym jak i rodzaj samej tej umowy. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, wzmianka ta wyrażała prawną podstawę wierzytelności wekslowej przez co przekreślała obiegowość i abstrakcyjność weksla i jako uzależniająca spełnienie świadczenia od stosunków kauzalnych czyniła weksel nieważnym w świetle wymogów przewidzianych w art. 1 i art. 101 Pr.weksl.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Weksem własnym jest tylko taki dokument, który zawiera bezwarunkowe przyrzeczenie wystawcy zapłacenia oznaczonej sumy pieniężnej (art. 101 i 102 Pr.weksl.). Bezwarunkowość weksla wyraża się niemożnością obwarowania obowiązku zapłaty jakimikolwiek zdarzeniami przyszłymi i niepewnymi (art. 89 k.c.). W związku z zamieszczeniem przez powoda w wekslu zastrzeżenia „za pobrane wyroby spirytusowe” zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy miało więc wyjaśnienie znaczenia tego zastrzeżenia; czy nadało ono przyrzeczeniu wystawcy charakter warunkowy, tj. uzależniło skuteczność tego przyrzeczenia od nastąpienia określonego zdarzenia niepewnego, czy też nie. W pierwszym przypadku dokument, na który powołuje się powód, nie mógłby być uznany za weksel własny, w drugim natomiast byłoby to możliwe i można by

dochodzić na jego podstawie wymienionej w nim sumy, gdyby nie stały temu na przeszkodzie inne zarzuty pozwanych, dopuszczalne na podstawie art. 10, 17 i 32 Pr.wexsl. (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 1998 r., III CKN 60/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 126, z dnia 17 czerwca 1999 r., I CKN 51/98, OSNC 2000, nr 2, poz. 27 i z dnia 18 listopada 1999 r., I CKN 215/98, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 128). W sprawie istniała zatem przede wszystkim potrzeba wykładni tekstu dokumentu pod kątem spełnienia wymagania przewidzianego w art. 101 pkt 2 Pr.wexsl.

Sąd Apelacyjny błędnie uznał, że zastrzeżenie „za pobrane wyroby spirytusowe” uzależniało zapłatę sumy wekslowej od stosunku kauzalnego i tym samym spowodowało nieważność weksla. Kierując się regułami wykładni uwzględniającymi funkcje weksla, jego przeznaczenie do obiegu (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 1995 r., III CZP 66/95, OSNC 1995, nr 12, poz. 168), analizowanej wzmianki („za pobrane wyroby spirytusowe”) nie można uznać za warunek dodany do przyrzeczenia wystawcy, czyli klauzulę sprzeczną z art. 101 pkt 2 Pr.wexsl. Wzmianka ta nawiązuje do stosunku, który był przyczyną wręczenia dokumentu powodowi (stosunku podstawowego), a wręczenie nastąpiło w związku ze sprzedażą przez powoda wyrobów spirytusowych dla zabezpieczenia należności powoda za wyroby dostarczone w wykonaniu tej umowy.

Nadania przyrzeczeniu wystawcy warunkowego charakteru przez wzmiankę nawiązującą do stosunku podstawowego nie można wykluczyć. Tak będzie np. w razie zamieszczenia w dokumencie zastrzeżenia „dla zaspokojenia roszczenia o zapłatę ceny ustalonej w umowie”. Zastrzeżenie to może być odbierane przez typowego uczestnika obrotu wekslowego jako uzależnienie zapłaty sumy wymienionej w dokumencie od istnienia w terminie jej płatności roszczenia o zapłatę ustalonej w umowie ceny, tj. jako warunek w rozumieniu art. 89 k.c. Podobnie należy ocenić zastrzeżenie „zapłata zgodnie z umową ...”. Uzależnia ono obowiązek uiszczenia przyrzeczonej sumy od istnienia stosunku podstawowego. Nie chodzi tutaj wprawdzie o warunek w ścisłym tego słowa znaczeniu, ponieważ ten odwołuje się do zdarzenia przyszłego i niepewnego, a wspomniane zastrzeżenie nawiązuje do umowy już zawartej, jednakże w świetle art. 101 pkt 2 Pr.wexsl. na równi z warunkami w ścisłym tego słowa znaczeniu należy traktować

również klauzule nawiązujące do zdarzeń, które już nastąpiły lub następują wraz z wystawieniem dokumentu (*condiciones in praesens vel praeterium collatae*).

Na ogół jednak zawarte w dokumencie wzmianki nawiązujące do stosunku podstawowego nie nadają przyrzeczeniu wystawcy warunkowego charakteru. Zastrzeżenia odwołujące się do stosunku podstawowego, ze względu na który weksel został wręczony, są zazwyczaj uznawane jedynie za tzw. klauzule waluty. Klauzule te, często przybierające postać szablonowych, zwyczajowo stosowanych zwrotów: „wartość w towarze”, „wartość w gotówce”, „walutę otrzymałem”, „walutę otrzymam”, „waluta w oczekiwaniu”, „wartość w rachunku”, informują tylko o tym, co wystawca otrzymał lub ma otrzymać od wekslobiorcy za wydany mu weksel. Ich sformułowanie, jak i zwyczaj odwoływania się w tekście dokumentu weksla do stosunku podstawowego jedynie w celu udzielenia wspomnianej informacji, sprzeciwiają się dostrzeganiu w tych klauzulach warunku zakazanego przez art. 101 pkt 2 Pr.weksl. Klauzule te są pozbawione doniosłości z punktu widzenia przepisów prawa wekslowego. Mogą mieć natomiast znaczenie w świetle przepisów powszechnego prawa cywilnego lub przepisów postępowania cywilnego.

Nie inaczej należy ocenić wzmiankę „za pobrane wyroby spirytusowe”. Choć – jak wynika z dokonanych w sprawie ustaleń – otrzymany przez powoda weksel był tzw. wekslem gwarancyjnym, analizowana wzmianka nosi wszelkie znamiona „klauzuli waluty”. Jej sformułowanie sprawia, że przez typowego, działającego racjonalnie uczestnika obrotu wekslowego, może ona być odbierana wyłącznie jako nie naruszająca zakazu art. 101 pkt 2 pr. weksl. informacja o tym, że wystawca wręczył powodowi weksel za otrzymane od niego wyroby spirytusowe.

Sąd Najwyższy, uznając za usprawiedliwiony zarzut kasacji naruszenia art. 101 i 102 Pr.weksl., orzekł, jak w sentencji (art. 393<sup>13</sup> § 1 k.p.c.).